

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R: Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Sy'n Dysgu

DYDDIAD: 30 Mawrth 2023

LLEOLIAD: Hybrid

TEITL: Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

PWRPAS YR ADRODDIAD: Darparu gwybodaeth am y newidiadau diweddar o ran Addysg Ryw a'r broses o gyflwyno Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn y Cwricwlwm i Gymru. Sicrhau bod gennym ni fel Awdurdod Lleol bolisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb addas y gall yr ysgolion ei fabwysiadu a'i addasu. Bydd y polisi yn cefnogi'r ysgolion i ymgorffori'r cwricwlwm newydd a bydd yn darparu cymorth, gwybodaeth, cysondeb ac eglurder.

RHESWM Y MAE'R Er mwyn diweddarau'r Pwyllgor Craffu am y sefyllfa bresennol
PWYLLGOR CRAFFU WEDI ynghylch y polisi drafft Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb
GOFYN AM Y WYBODAETH

HON:

CEFNDIR:

Daeth Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn elfen statudol o'r Cwricwlwm i Gymru ar gyfer pob ysgol gynradd a'r ysgolion uwchradd hynny a ymrwymodd i gyflwyno'r cwricwlwm newydd o fis Medi 2022 ymlaen. Yn yr ysgolion uwchradd, bydd hyn yn cael ei gyflwyno fesul cam, gan ddechrau gyda Blwyddyn 7.

I rai, mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn bwnc sensitif. Mae grŵp o'r enw *Public Child Protection Wales* wedi herio Llywodraeth Cymru ynghylch yr hyn a gynigir o ran Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a'r disgwyl yw y bydd Adolygiad Barnwrol yn cael ei gynnal yng nghanol mis Tachwedd 2022. Ym mis Medi 2022, gwrthododd y llys adolygiad interim a fyddai wedi caniatáu i rieni dynnu eu disgyblion allan o wersi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb hyd nes yr adolygiad ym mis Tachwedd.

Beth yw Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb?

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn faes rhyngddisgyblaethol eang a chymhleth sy'n cynnwys dimensiynau biolegol, cymdeithasol, seicolegol, ysbrydol, moesegol a diwylliannol. Mae'n cwmpasu'r wybodaeth, y sgiliau, y tueddfrydau a'r gwerthoedd a fydd yn grymuso dysgwyr i wneud y canlynol:

- cefnogi eu hiechyd a'u lles
- datblygu cydberthnasau iach, diogel a boddhaus o bob math, gan gynnwys cydberthnasau â theulu a ffrindiau ac, ymhen amser, cydberthnasau rhamantus a rhywiol

- deall a gwneud synnwyr o'r ffordd y mae cydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb yn llywio eu hunaniaeth a'u bywydau eu hunain a rhai pobl eraill
- deall a chefnogi eu hawliau eu hunain a hawliau pobl eraill i fwynhau cydberthnasau teg, diogel, iach a boddhaus gydol eu bywydau ac eirioli dros yr hawliau hynny

Mae'r rhan hon o fframwaith Cwricwlwm i Gymru yn cynnwys:

- y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb: mae'r cod hwn yn nodi'r elfennau dysgu mandadol ar gyfnodau priodol o safbwynt datblygiad
- y canllawiau statudol ategol: mae'r canllawiau hyn yn helpu i ddatblygu addysg cydberthynas a rhywioldeb o fewn cwricwlwm fel elfen hanfodol ynddi ei hun a hefyd fel elfen drawsgwricwlaidd ym mhob Maes

Mae'r Cod hwn yn cynnwys gofynion mandadol, ac mae'r sail gyfreithiol ar gyfer y gofynion hyn i'w gweld yn y crynodeb deddfwriaethol yn y canllawiau fframwaith hyn ar y Cwricwlwm i Gymru. Mae'n nodi'r themâu a'r materion y mae'n rhaid eu cynnwys fel rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb:

- cydberthnasau a hunaniaeth
- iechyd rhywiol a lles
- grymuso, diogelwch a pharch

Mae'r llinynnau uchod yn cynnwys 6 thema: cydberthnasau; hawliau a thegwch; rhyw, rhywedd a rhywioldeb; cyrff a delwedd gorfforol; iechyd rhywiol a lles; a thrais, diogelwch a chymorth.

Mae darpariaeth addysg cydberthynas a rhywioldeb yn helpu i sicrhau bod dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth gadarnhaol o gydberthnasau a rhywioldeb ac yn adnabod camsyniadau. Nod addysg cydberthynas a rhywioldeb yw grymuso dysgwyr yn unol â'u hanghenion, eu profiadau a'u datblygiad ehangach. Drwy drafod ac ymateb i gwestiynau ac anghenion dysgwyr, gall yr addysg hon ddarparu amgylcheddau diogel a grymusol sy'n galluogi dysgwyr i fyfyrion ar eu safbwyntiau a'u teimladau ynghylch ystod o faterion, a mynegi'r safbwyntiau a'r teimladau hynny, gan sicrhau hefyd fod y cynnwys yn briodol o safbwynt datblygiad. Dylai'r hyn a addysgir a'r hyn a ddysgir o fewn addysg cydberthynas a rhywioldeb gael eu cefnogi gan ddull gweithredu ysgol gyfan mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb, ac mae hyn yn hollbwysig er mwyn cefnogi lles dysgwyr. Mae hyn yn golygu cysylltu pob agwedd ar yr ysgol yn effeithiol, gan gynnwys y cwricwlwm, polisiâu, staff, amgylchedd yr ysgol a'r gymuned, er mwyn cefnogi dysgwyr yn eu haddysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai ysgolion a lleoliadau drafod addysg cydberthynas a rhywioldeb yng nghydestun hawliau plant a ddiogelir gan Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn. Dylai dull gweithredu seiliedig ar hawliau a gefnogir gan degwch fod wrth wraidd y dysgu. Yn unol â gofynion mandadol y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, caiff addysg cydberthynas a rhywioldeb ei darparu mewn ffordd gynhwysol yn unol ag egwyddorion cydraddoldeb. Mae hyn yn helpu i sicrhau y gall y dysgwyr i gyd weld eu hunain, eu teuluoedd, eu cymunedau a'i gilydd yn cael eu hadlewyrchu ym mhob rhan o'r cwricwlwm a dysgu sut i werthfawrogi gwahaniaeth ac amrywiaeth fel ffynhonnell cryfder. Mae hyn yn cyfrannu at gymdeithas gydlynol, deg a chyfiawn sy'n datblygu'r sgiliau bywyd sydd eu hangen ar ddysgwyr. Mae hyn yn cynnwys, wrth gwrs, tegwch o ran rhywedd a chynhwysiant LHDTTC+.

Mae gofynion cyfreithiol yn nodi bod yn rhaid i addysg cydberthynas a rhywioldeb fod yn briodol o safbwynt datblygiad. Rhaid ymateb felly i anghenion a phrofiadau'r dysgwyr ynghyd a'u gwybodaeth sy'n datblygu'n gyson gan wneud hynny ar adegau ac oeddrannau priodol. Hefyd, rhaid i'r adnoddau y bydd yr ysgolion yn eu defnyddio fod yn briodol. Mae gan bob maes o'r cwricwlwm a'r ystod o ddisgyblaethau pwnc o fewn pob Maes gyfraniad unigryw i'w wneud at yr hyn a ddysgir fel rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb ac maent ar ffurf tri chyfnod datblygu bras fel a ganlyn.

- Cyfnod 1: o 3 oed
- Cyfnod 2: o 7 oed
- Cyfnod 3: o 11 oed

Mae'r egwyddorion cynnydd ar gyfer y Maes Iechyd a Lles yn cynnig arweiniad ar gynnydd o ran addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai ysgolion sy'n darparu addysg i ddysgwyr ag anghenion dysgu cymedrol a difrifol, dwys a lluosog ystyried beth yw'r ffordd orau o ddiwallu anghenion pob dysgwr nad yw ei ddealltwriaeth o faterion iechyd rhywiol a lles o bosibl yn cyfateb i'w ddatblygiad. Dylai ysgolion a lleoliadau feddu ar linellau cyfathrebu clir mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb a dylen nhw ymgysylltu â dysgwyr, rhieni, gofawyr a'r gymuned ehangach, gan roi cyfle iddyn nhw ymgysylltu â'r hyn a ddysgir a'r hyn a addysgir fel rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Pam mae angen addysg cydberthynas a rhywioldeb?

Mae'r byd o'n cwmpas yn datblygu'n gyflym ac yn sylweddol. Fel cymdeithas, rydym yn dod yn fwyfwy ymwybodol o:

- newidiadau mewn strwythurau a chydberthnasau teuluol
- newidiadau mewn normau cymdeithasol, diwylliannol a chrefyddol mewn perthynas â rhyw, rhywedd a rhywioldeb
- datblygiadau technolegol gan gynnwys dylanwad cynyddol y cyfryngau cymdeithasol a chynnydd yn y defnydd o ddulliau cyfathrebu a dyfeisiau digidol
- newidiadau i gyfreithiau a hawliau sy'n ymwneud â chydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb

Yn y cyd-destun hwn, mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cynnig cefnogaeth bwysig er mwyn galluogi dysgwyr i ddelio â'r newidiadau hyn. Mae deall sut mae ffurfio, datblygu a chynnal cydberthnasau yn galluogi plant a phobl ifanc i ddatblygu sgiliau ac agweddau a fydd o gymorth iddyn nhw yn eu cydberthnasau eu hunain gydol eu bywydau.

Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb o ansawdd yn helpu dysgwyr i ymgysylltu'n feirniadol â'r hyn y maen nhw'n ei ddysgu a'i brofi. Mae hyn yn eu helpu i ddeall eu gwerthoedd a'u credoau ac eirioli dros barchu a deall pobl eraill. Mae Llywodraeth Cymru'n credu bod gan bob plentyn a pherson ifanc yr hawl i gael addysg gynhwysol a chyfannol o ansawdd uchel am gydberthnasau a rhywioldeb. Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb sy'n gynhwysol, yn gyfannol ac o ansawdd uchel yn gysylltiedig ag ystod o ddeilliannau cadarnhaol ac amddiffynnol i bob dysgwr a'i gymuned.

Y SEFYLLFA SYDD OHONI:

Nid yw'r polisiâu presennol yn adlewyrchu'r newidiadau yn y Cwricwlwm i Gymru ac mae angen eu haddasu. Mae'n ofynnol i'r ysgol rannu gwybodaeth â'r rhanddeiliaid e.e. y rhieni, ac mae angen polisi i gefnogi cymuned ehangach yr ysgol gan sicrhau bod pawb yn ymwybodol o'r disgwyliadau a'r gweithdrefnau. Bydd hyn yn sicrhau cysondeb ar draws y sir ynghyd â dull gweithredu ysgol gyfan mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r polisi drafft wedi'i ddatblygu gan nifer o gyfranwyr e.e. yr ysgolion, staff cynhwysiant Ceredigion gan gynnwys swyddogion ym maes Anghenion Dysgu Ychwanegol, amddifadedd a diogelu, elusen iechyd rhywiol Brook a'r Cydlynwyr Ysgolion Iach. Mae'r ysgolion wedi derbyn copi drafft o'r polisi ac maent yn croesawu'r cyfle i fabwysiadu'r polisi ar ôl iddo gael ei graffu.

[Polisi Drafft Cymraeg](#)
[English Draft Policy](#)

A gwblhawyd Asesiad Effaith Integredig? Os naddo, nodwch pam:

**LLESIANT
CENEDLAETHAU'R
DYFODOL:**

Crynodeb:
Hirdymor:
Integreiddio:
Cydweithio:
Cynnwys:
Atal:

ARGYMHELLIAD / ARGYMHELLION:

- i) Cytuno i fabwysiadu cynnwys Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb Ceredigion
- ii) Nodi y bydd unrhyw sylwadau a gynigir gan Lywodraeth Cymru yn cael eu cynnwys fel newidiadau i'r Polisi Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD / ARGYMHELLION:

Er mwyn cydymffurfio â gofynion cyfreithiol Cwricwlwm i Gymru a darparu trosolwg clir o gyfrifoldebau'r ysgolion. Bydd y polisi'n sicrhau bod y dull o gyflwyno addysg cydberthynas a rhywioldeb ar draws Ceredigion yn gyson ac o'r safon uchaf.

Enw Cyswllt:

Laurie Hughes Meinir Ebbsworth

Swydd: Athrawes Ymgynghorol Lles
Dyddiad yr adroddiad: Mawrth 30